

2007 - 2017

OPLEIDING TOT ACTEUR IN HET BEDRIJFSLEVEN

WWLA Competenties voor de Acteur m/v in het Bedrijfsleven

©WWLA 2016

Voor veel beroepen zijn de laatste jaren competentieprofielen opgesteld. In de kunsten liggen ze nog niet voor het oprapen. Het valt niet mee kernachtig te omschrijven wat een acteur precies doet en wat hij/zij moet kunnen om het vak goed vorm te geven. En er is ook nog zo iets als talent; iets wat zich niet makkelijk in woorden laat vatten. Toch worden kunstenaars opgeleid. Blijkbaar weten docenten en opleidingen wat ze bijvoorbeeld acteurs moeten aanleren om hun vak succesvol uit te voeren.

In het bedrijfsleven is een functieomschrijving een combinatie van een omschrijving van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en van competenties die ervoor zorgen dat iemand in de betreffende functie goed kan presteren. Wie volledig wil zijn, heeft moeite taken en competenties te formuleren: je kunt nooit alles in een functieomschrijving vatten. Heb je begrip voor het gegeven dat er altijd ruimte zit tussen een functieomschrijving op papier en de uitwerking in de praktijk, dan kun je aan het benoemen van taken en competenties een richting ontleen. Een raamwerk voor de gewenste situatie en een ontwikkelrichting.

Een korte definitie van competentie is: 'succesvol werkgedrag'. Een wat langere omschrijving is: 'ontwikkelbare vermogens van mensen om in voorkomende situaties op adequate, doelbewuste en gemotiveerde wijze proces- en resultaatgericht te handelen. Competentie is een geïntegreerd geheel van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes.

In 2012 formuleerde WWLA in het boek 'Trainingsacteren, een vak om van te leren' voor het eerst competenties voor de trainingsacteur, een jong beroep, dat in de afgelopen 35 jaar is uitgegroeid van spontane en incidentele optredens door acteurs bij leerprocessen, tot een rijk beroep dat goed te omschrijven en aan te leren valt.

Bij onze inspanningen om tot een competentieprofiel voor trainingsacteurs te komen, merkten we dat we het nodig hadden de taakgebieden te beschrijven om de competenties meer aan te scherpen voor dit speciale beroep.

Hieronder geven we een overzicht van onze leidraad. De taakgebieden volgen, globaal genomen, de chronologie van wat er komt kijken bij het aanvaarden en uitvoeren van een opdracht tot trainingsacteren.

WWLA

André Witbreuk, Loes Wouterson

2016

voorbereiding	uitvoer	afronding
<p>Contact onderhouden met de opdrachtgever</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Adequate mondelinge en schriftelijke vaardigheden. ★ Bereikbaar zijn (mobiel, digitaal) en tijdig reageren op verzoeken. ★ Managen van verwachtingen. Zowel op het gebied van beschikbaarheid (agenda) als kennis en kunde. ★ Organisatiebewustzijn. Sensitief zijn naar de opdrachtgever en ten aanzien van de relatie tussen opdrachtgever en klant. Je plek kennen en innemen. <p>Zelfstandig voorbereiden</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Discipline. ★ Voorbereiden corporate knowledge. <ul style="list-style-type: none"> - Research doen op internet of navraag doen bij de trainer en/of opdrachtgever. - Hoofd- en bijzaken kunnen scheiden. - Weten wat je nodig hebt om binnen de klantcontext te kunnen improviseren in het spel. ★ Voorbereiden op de methodiek die in de training wordt gebruikt. <ul style="list-style-type: none"> - Research doen op internet of navraag doen bij de trainer en/of opdrachtgever. - Hoofd- en bijzaken kunnen scheiden. - Weten wat je nodig hebt om binnen de klantcontext te kunnen improviseren in het spel. ★ Contact opnemen met de trainer, indien gewenst. <ul style="list-style-type: none"> - Je samenwerkingsbereidheid tonen in een efficiënt, kort gesprek. Het informeren naar en geïnformeerd worden over de inhoud 	<p>Gesprek met de trainer voorafgaand aan de training</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Korte follow-up van het telefoongesprek. ★ Als er geen telefonisch contact is geweest: dezelfde items die in het telefoongesprek van belang waren, de revue laten passeren. ★ Vragen wat de trainer nog graag kwijt wil, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Wat moet er uit de training komen? Wat wil de trainer graag dat het resultaat is waaraan jij bij kan dragen? - Zijn er zaken van belang om te weten over de groep? Bijvoorbeeld hoe men in de training staat, hoe men denkt over rollenspellen of oefenen. - Is het de bedoeling dat alle deelnemers oefenen? Is het rollenspel verplicht? ★ Verwachtingen van de trainer ten aanzien van jouw bijdrage achterhalen. ★ Managen verwachtingen over werkwijze en haalbaarheid van gewenste doelen vanuit je eigen expertise. <p>Voorstellen aan de groep</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Contact maken. Aansluiten. ★ Jezelf voorstellen. <ul style="list-style-type: none"> - Kort en bondig. Aansluiten bij de groep en deze specifieke situatie. - Vertellen voor wie of namens wie je werkt (indien nodig). Zakelijk en representatief je opdrachtgever vertegenwoordigen. Kort! ★ Iets vertellen over de manier van werken. <ul style="list-style-type: none"> - In overleg met de trainer (deze doet dit soms zelf). Korte uitleg over hoe de werkwijze is bij een rollenspel en wat men van jou kan verwachten. Positief geformuleerd, 	<p>Evaluatie met de trainer, indien gewenst</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Afstemmen. Feedback geven en ontvangen. ★ Korte nabespreking over de samenwerking en de resultaten. ★ Tijdens het werken met de trainer, bijvoorbeeld in de pauzes, afstemmen over hoe het loopt. ★ Bewaken van de eigen grenzen en uitgangspunten bij het (indien gevraagd) geven en / of ontvangen van feedback. <p>Afronden, terugkoppelen naar de opdrachtgever</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Laat je opdrachtgever weten hoe de opdracht is verlopen. Kort verslag van het verloop en de samenwerking. Voor de opdrachtgever relevante informatie delen. Bijvoorbeeld actuele zaken die spelen in de organisatie van de klant.

voorbereiding	uitvoer	afronding
<p>van de training, de samenwerking en de randvoorwaarden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gespreksvaardigheden: luisteren, samenvatten, doorvragen. Kort en bondig formuleren. <ul style="list-style-type: none"> ★ Kleding: zorgen voor een representatieve, neutrale basis-outfit. <ul style="list-style-type: none"> - Meekleuren met de branche. - Anticiperen op de te spelen rollen. <p>Op tijd komen op de opdracht</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Zorgvuldigheid. Discipline. ★ Goed uitzoeken waar je moet zijn, zowel qua adres als op de locatie zelf. Inschatten reistijd, rekening houdend met vertragen. ★ Zorgen voor eigen vervoer. 	<p>zonder onnodige spanning op te roepen.</p> <p>Uitvragen van de spelsituatie. Zorgen dat je kunt spelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Goede interviewtechnieken. Kernachtig en doelgericht uitvragen. Contact maken. ★ Inzicht in menselijk gedrag en motivatie. ★ Inhoud, context, situatie uitvragen. <ul style="list-style-type: none"> - Kort en krachtig voor de oefensituatie relevante context uitvragen. <ul style="list-style-type: none"> > Wat is de situatie? Achtergrond voor zover relevant voor juist dit te spelen moment. > Waar draait het om in de situatie? Wat willen gesprekspartners bereiken? Wat gebeurt er? > Hoe is de taak-/rolverdeling in de situatie (functies)? Wat is het soort gesprek (formeel, informeel)? ★ Rolpersonage uitvragen. <ul style="list-style-type: none"> - Snel een beeld kunnen vormen van de beschreven persoon met kennis van karaktertypologie of persoonlijkheden (zoals Belbin Teamrollen). Trefzeker keuzes maken in te spelen gedrag en motieven. <ul style="list-style-type: none"> > Gedragsbeschrijving uitvragen. > Typerende reacties van je personage uitvragen. > Gedurende het uitvragen voor jezelf komen tot een snel speelbare hypothese over wat je personage motiveert: het spelbelang. ★ Doel van de leersituatie snappen. <ul style="list-style-type: none"> - Input vergaren voor een goede focus in de helicopterview. In samenwerking met de trainer. 	

voorbereiding	uitvoer	afronding
	<p>> Wat wil de deelnemer precies oefenen? Wat zegt de trainer daarover? Wat ervaart de deelnemer als te nemen obstakel? Waar wil de deelnemer feedback op?</p> <p>> Een inschatting maken van hoe je moet doseren in het spel. Kan de deelnemer wat hebben of moet je rustig opbouwen?</p> <p>★ Door je rolinterview de deelnemer helpen de beleving van de situatie binnen te stappen.</p> <p>- Bijvoorbeeld in de tegenwoordige tijd en identificerend (vanuit het ik-perspectief van de persoon die je gaat spelen) praten. Voorbeelden: "Wie ben ik?" "Hoe gedraag ik me?" "Waar zitten we tijdens het gesprek?" "Hoe klink ik als ik dat zeg?"</p> <p>Adequaat spelen van de rol en trefzeker creëren van de gewenste oefensituatie</p> <p>★ Corporate knowledge. Authenticiteit. Rolconsistentie. Geloofwaardigheid. Helicopter-view. Afgestemd op de trainingsdeelnemer. Dienstbaar aan de oefensituatie.</p> <p>★ Relevant spel binnen de context.</p> <p>- Kennis van de organisatie, van de specifieke gesprekssituatie en wat daarin relevant is toepassen en in je spel benutten.</p> <p>★ Spel dat klopt met de aangereikte rolbeschrijving.</p> <p>- Het gevraagde gedrag herkenbaar en geloofwaardig neerzetten.</p> <p>> Consistent. Logisch. Begrijpelijk. Waarmaken van reacties die je geeft en van gedrag dat je speelt.</p> <p>> Congruent: verbaal en non-verbaal.</p>	

voorbereiding	uitvoer	afronding
	<ul style="list-style-type: none"> > Goed integreren van wat de deelnemer je over het personage heeft aangereikt in wat je vanuit eigen kennis en ervaring weet over het type personage dat je moet spelen. ★ Spel dat gericht is op het creëren van de juiste leersituatie. <ul style="list-style-type: none"> - Goed gedoseerd aanspelen van de gevraagde oefensituatie, zodat de deelnemer kan werken aan zijn leerdoelen. > Helder neerzetten van het het gevraagde gedrag en consistent reageren op de trainingsdeelnemer. Hierdoor helder maken van oorzaak- en gevolgrelaties. > Bijsturen van het eigen spel als het nodig is. Dit openlijk kunnen evalueren (bijvoorbeeld vragen: is dit de situatie zoals je die bedoelde? Is dit het gevraagde gedrag? Is het te groot, te klein wat ik speel?) > Effectief en relevant verder improviseren in de simulatie. > Afgestemd op wat de trainer van belang vindt. ★ Incasseren en reageren binnen het spel en vanuit het perspectief van het personage. <ul style="list-style-type: none"> - Incasseren wat de ander doet en daar logisch vanuit de rol op reageren. > Zichtbaar verwerken van wat een ander doet en zegt. > Je laten raken, jezelf als klankbord gebruiken en zo tot een geloofwaardige reactie komen. ★ Je tijdens het spelen bewust zijn van de theoretische context van de training. <ul style="list-style-type: none"> - Daar waar nodig of gevraagd rekening houden met de theoretische context van de training in de oefensituatie die je creëert. 	

voorbereiding	uitvoer	afronding
	<p>Dit impliceert goede voorbereiding en kennis van de gangbare modellen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Helicopterview houden tijdens het spelen. <ul style="list-style-type: none"> - Tijdens het spel de metapositie behouden van waaruit je mentale notities maakt voor de feedback na het spel. Helicopterview benutten om bij te sturen in het spel als dat nodig is. ★ Authentiek en geloofwaardig spel. <ul style="list-style-type: none"> - Je personage levensecht spelen. Iemand van wie het gedrag geloofwaardig overkomt en logisch verklaard kan worden. <p>Feedback geven</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Kennis van de meest gangbare feedbackregels. De feedbackregels goed toepassen bij de uitvoering. ★ Feedback geven 'uit' de rol. <ul style="list-style-type: none"> - Duidelijk de rol afleggen en het gewone contact met de deelnemer herstellen. Op aangeven van de trainer feedback geven. <ul style="list-style-type: none"> > Alleen over waarneembaar gedrag. > Met informatie over hoe je het gedrag geneigd bent te interpreteren en over het effect daarvan op jou. > Gerelateerd aan de theorie, wanneer dat is gevraagd. > Gerelateerd aan het leerdoel van de deelnemer. > Kort en kernachtig. > Als je daartoe wordt uitgenodigd door de trainer kan je een tip geven. Het verschil met trainerstips is dat je als acteur alleen tips geeft over hoe om te gaan met het personage dat je hebt gespeeld. 	

voorbereiding	uitvoer	afronding
	<ul style="list-style-type: none"> ★ Feedback geven 'in' de rol. <ul style="list-style-type: none"> - Als acteur blijf je op aanwijzing van de trainer in de rol na de simulatie en beantwoord je vragen in een zogenoemd rolinterview. Daarna herstel je het gewone contact en leg je duidelijk de rol af. ★ Tijdens het spelen is elke reactie van jou als acteur ook al een vorm van feedback. Echtheid en dosering zijn daarom van belang. <p>Evaluatie in de groep, wanneer daarom wordt gevraagd</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ Is er een rode lijn te bespeuren in de rollenspellen? Wat viel je op vanuit je perspectief als acteur en gesprekspartner? Wees concreet. Gebruik voorbeelden als dat kan. Houd het kort en bondig. Less is more. 	